
! SPRÅNGET

Framtidens äldreomsorg

Utvecklingsdokument inom projektet Språnget

ENSKEDE-ÅRSTA STADSDELSFÖRVALTNING

FRAMTIDENS ÄLDREOMSORG

Hur vill du att framtidens äldreomsorg ska se ut? Den frågan har medarbetare inom äldreomsorgen och invånare i Enskede-Årsta diskuterat inom vårt projekt *Språnget*. Projektet har bestått av två delar: Verksamhetssprånget och Seniorsprånget.

Inom *Verksamhetssprånget* har alla medarbetare fått möjlighet att diskutera hur verksamheten fungerar idag, vad som är bra och vad som behöver utvecklas, vad medarbetarna kan påverka och vilken kompetens som behövs. Under det första halvåret 2006 har 59 utvecklingsgrupper med sammanlagt 525 medarbetare inom äldreomsorgen arbetat med att diskutera samverkan och samspel, möjligheter och hinder i verksamheten. Till sin hjälp har grupperna haft ett skriftligt material, som fungerat som stöd och vägledning vid gruppdiskussionerna. Med hjälp av en samtalsledare har grupperna arbetat vid fyra tillfällen under totalt cirka 20 timmar med frågor kring dagens och morgondagens äldreomsorg.

Inom *Seniorsprånget* har invånare i Enskede-Årsta fått möjlighet att diskutera hur de ser på sin ålderdom, hur de vill leva och bo i framtiden och vilka förväntningar de har på äldreomsorgen. Hur ska bostaden se ut? Hur ska närmiljön fungera? Vad behövs för att kunna ha ett friskt och innehållsrikt liv? Till samtalen har personer som är över 55 år bjudits in till rådslag och fokusgrupper.

I utvecklingsgrupperna har medarbetarna även fått fundera och reflektera kring hur de själva skulle vilja ha det som äldre i framtiden. Hur vill jag bo, vilka aktiviteter ska finnas, hur vill jag bli bemött av personalen är några av de frågor som man diskuterat. Svaren från personalen och de äldre är samstämmiga på många punkter. Att själv få bestämma hur jag vill bo och att få leva som jag gör idag, betonar många i sina svar. Behov som att bli sedd och bli bemött på ett respektfullt sätt lyfts också fram som viktiga faktorer för att kunna åldras på ett värdigt sätt. En slutsats som man kan dra av detta är att människors behov är relativt konstanta och att det handlar om att alla vill leva ett så gott liv som möjligt.

Idéer och synpunkter som medarbetare och invånare fört fram vid samtalen har nu ställts samman i det här utvecklingsdokumentet. Allt sammantaget utgör en viktig källa till de förslag som presenteras i det följande. Materialet kan användas som utgångspunkt när man fattar beslut om visioner, mål, strategier och resurser för äldreomsorgen nu och i framtiden.

 S P R Å N G e t

VERKSAMHETSSPRÅNGET

MÅNGA GODA IDÉER

Utvecklingsgrupperna med medarbetare inom äldreomsorgen har lyft fram många goda idéer, som samtalsledarna har dokumenterat. Ur arbetet har många förslag växt fram på hur verksamheten kan förändras så att arbetet för medarbetare och omsorgen om de äldre kan bli bättre. De flesta idéerna är konkreta och handlar om förändringar som ligger nära vardagsarbetet. Alla utvecklingsgruppers idéer och arbete har sammanställts till ett skriftligt material som spridits till respektive enhet. Med sammanställningen som grund arbetar nu chefer och medarbetare vidare med att förverkliga många av dessa idéer.

Från flera av grupperna kommer liknande idéer och förbättringsområden fram. En sådan idé är att medarbetarna regelbundet vill reflektera och samtala tillsammans om innehållet i arbetet. Vissa idéer är innovativa men förutsätter planering, tid och stöd för att kunna realiseras. Andra idéer kräver att de bearbetas och samordnas av förvaltningen för att kunna genomföras.

TID ATT PLANERA, LÄRA OCH REFLEKTERA

Alla utvecklingsgrupper har på olika sätt uttryckt en önskan om att få mer utrymme att reflektera kring det egna arbetet för att utveckla verksamheten. Medarbetarna bör regelbundet få tid att planera, reflektera och ha lärande samtal utifrån en professionell inriktning med tydligt innehåll, struktur och mål.Handledning bör också införas och ses som ett naturligt arbetsredskap för att säkerställa kvaliteten i omsorgsarbetet.

LÄRANDE SAMTAL

För att stärka förståelsen och öka inlevelseförmågan kring åldrandet och den äldre historia, erfarenhet och behov bör lärande samtal mellan äldre och medarbetare utvecklas. En ambition bör vara att utveckla enkla metoder och tydliga former för dessa samtal. Ett material som kan användas i det här arbetet är ”Dokumentet om mig”, som Stockholms stad arbetat fram. Med hjälp av en rad olika frågor i materialet kan jag själv beskriva hur jag vill ha det den dagen jag inte längre kan föra min egen talan.

KOMPETENSUTVECKLING FÖR ALLA

Inventera och synliggöra personalens kompetens

Ansvarstagandet och engagemanget hos medarbetarna inom äldreomsorgen är stort. Utveckling och förändringsarbete i vardagen pågår redan idag. Ett sätt att ta

! SPRÅNGET

tillvara på den kompetens som finns hos medarbetarna och i verksamheten kan vara att påbörja ett utvecklingsarbete som ska leda fram till:

- Individuella kompetensplaner.
- Mer riktad kompetensutveckling, både för enskilda medarbetare och verksamhet.
- Tydliga och avgränsade kompetensområden för omsorgsarbetet.
- Konkreta yrkeskrav där det framgår vad medarbetaren ska kunna.
- Kompetensen beskrivs i relation till yrkeskraven.
- Större möjligheter till karriär och utveckling i arbetet genom nya ansvarsområden och roller.

Pedagogisk mötesplats

För att erbjuda den bästa äldreomsorgen för de som önskar eller behöver stöd krävs medarbetare som får möjlighet till professionell utveckling. Ett sätt kan vara att skapa ett samlat *Kompetensforum* – en pedagogisk mötesplats för att utbyta erfarenheter och utveckla sin kompetens.

Ett *Kompetensforum* kan:

- Inventera behov av kompetensutveckling och samordna fortbildnings- och utvecklingsinsatser för stadsdelens medarbetare.
- Förmedla studiebesök, koordinera arbetsbyten och jobbrotation.
- Fungera som tips- och vägledningsbyrå.
- Arrangera seminarier med interna och externa föreläsare.
- Utgå från lokala förmågor och lokala initiativ.
- Vara tillgänglig för alla medarbetare, både i stadsdelens äldreomsorg och privata vårdgivare samt för anhöriga.
- Vara knuten till universitet och högskola.

Lära av andra

För att stimulera utveckling av kvalitet och effektivitet kan:

- En metod för benchmarking/omvärldsbevakning utvecklas.
- Väl förberedda och systematiska jämförelser genomförs varje år:
 - mellan äldreomsorgens verksamheter i stadsdelen.
 - mellan äldreomsorgen i stadsdelen och andra enheter inom och utanför verksamhetsområdet.

! S P R Å N G e t

Idébank på internet

För att sprida erfarenheter om olika former av utvecklingsarbete som pågår i stadsdelen och staden skulle en särskild webbplats på internet, kallad *Kompetensfönstret*, kunna utvecklas tillsammans med andra stadsdelar i södra Stockholm. Här ska besökaren - medarbetare, anhöriga och äldre kunna:

- Ta del av utvecklingsprojekt som sker inom äldreomsorgen i stadsdelen och staden.
- Hämta inspiration genom goda exempel på arbetssätt och rutiner.
- Ställa frågor och få svar på en virtuell diskussionsplats.
- Få tips på böcker, utbildningar med mera.

Mångkulturell kompetensutveckling

Inom äldreomsorgen arbetar idag många som har en bred kompetens kring olika länders kulturer. Ett sätt att ta tillvara kompetensen kan vara att:

- Mångkulturella team bildas för att sprida kompetens och lärande.
- Ett vägledningsmaterial för mångkulturell kompetensutveckling tas fram. Studiecirkelar arrangeras kring mångkulturella frågor för att sprida kunskaper om andra kulturer.

FÖR ETT HÅLLBART ARBETSLIV

Delar av arbetet inom äldreomsorgen är förknippat med tunga lyft och arbetsbelastning. Trots hjälpmedel, lyftteknik och utbildning drabbas medarbetare av arbetsskador. Det är därför viktigt att äldreomsorgen är flexibel och kan tillhandahålla arbetsuppgifter, där medarbetarnas kapacitet och kunskap används utifrån deras fysiska förutsättningar. Arbetsområden bör därför tydliggöras och vidareutvecklas inom äldreomsorgen som:

- Stärker möjligheterna till ett hållbart arbetsliv.
- Inte är fysiskt krävande, men utgör ett resurstillskott för verksamheten och brukarna.

TEAM MED SÄRSKILD INRIKTNING

Idag finns både omvårdnadsteam och demensteam inom den öppna hemtjänsten. I teamen får medarbetarna möjlighet att utveckla sina kunskaper inom omvårdnadsområdet och därigenom utveckla sin yrkesroll. Kvaliteten i insatsen för den äldre ökar, bland annat genom att specialistteam skapas.

För att stärka möjligheterna för de äldre att delta i olika former av aktiviteter kan aktivitetsteam bildas. Teamen ska samordna och starta olika kulturella, frilufts-

! SPRÅNGET

inriktade och sociala arrangemang. Teamen ska också utveckla metoder för utåtriktade och öppna aktiviteter.

UTVECKLA IT-STÖDET

För att stärka kvaliteten i arbetet med de äldre behöver tillgången till modernt informationsstöd vidareutvecklas. Redan idag pågår ett omfattande utvecklingsarbete när det gäller planerings- och rapporteringssystemen samt dokumentationen inom äldreomsorgen. Nya kommunikationsformer med hjälp av mobil och internet bör utvecklas.

ÖKA PROFILERINGEN

Genom ett professionellt stöd skulle enheterna på ett tydligare sätt än idag kunna beskriva sin verksamhet, sin profil och sitt arbetssätt. Ytterligare ett sätt att öka profileringen kan vara att enheterna bildar kvalitetsråd där medarbetare, anhöriga och ledning tillsammans diskuterar och utvecklar verksamheten.

MÖTE MED ANHÖRIGA

Inom hemtjänsten behöver metoder och rutiner för att arrangera anhörigträffar vidareutvecklas. En särskild anhörigkonsulent är anställd i förvaltningen för att fungera som nyckelperson i arbetet med att etablera cirklar och möten för anhöriga.

UTVECKLA BISTÅNDSHANDLÄGGNINGEN

Biståndsbedömningen för äldre präglas av professionella rutiner och bra kvalitet. Samverkan mellan biståndsavdelningen och verksamheterna inom äldreomsorgen behöver vidareutvecklas. Redan under år 2006 har förvaltningen påbörjat ett projekt med förenklad biståndsbedömning inom Dalens hemtjänst. Målet med projektet är att skapa en ny arbetsmodell för att utveckla samverkan mellan beställare och utförare inom hemtjänsten. Pensionären ska få ökade möjligheter att påverka när och hur hjälpen ska utföras och hemtjänsten ska i ökad utsträckning kunna planera arbetet.

SAMVERKAN MED LANDSTINGET

Samverkan med landstinget, både primärvård och hemsjukvård, ska intensifieras. Personalen inom hemtjänsten behöver ha regelbundna kontakter med till exempel distriktssköterska, både när det gäller akuta situationer och mer planerade. Förvaltningen kommer därför att arbeta offensivt med att förbättra dagens rutiner för att samverka och hitta former för att stärka kunskapsöverföringen mellan primärvården och hemtjänsten.

! S P R Å N G e t

SENIORSPRÅNGET

SAMMANFATTANDE INTRYCK

Vid våra möten med invånare över 55 år vill merparten leva det liv som de lever idag. Vissa vill ha ett kulturellt utbud, andra vill träffa sina barn, träffa andra människor och leva ett gott liv. Som en röd tråd genom alla samtal och möten löper möjligheten att ha sociala kontakter och dagliga pratstunder även när man blir äldre.

Vissa skillnader finns mellan hur 50-åringen och 75-åringen tänker och vill. En reflektion utifrån mötena är att boendet och närmiljön blir allt viktigare ju äldre man blir och att miljön måste anpassas i takt med åldrandet.

FÖRSLAG OCH SYNPUNKTER

Vid våra möten och fokusgrupper med invånare har många förslag och synpunkter framkommit. I sammanställningen som följer har vi sammanfattat idéer och förslag som är snarlika.

Boendet och boendemiljön

Den viktigaste fråga som alla lyfter fram vid våra samtal är boendemiljön. Att kunna välja själv och att kunna bo kvar hemma så länge som möjligt betonas av de flesta som vi talat med. Många för också fram att det måste skapas bra förutsättningar för att kunna bo kvar hemma och att det behövs ett stort utbud av olika boendemöjligheter. Det handlar bland annat om:

- Hissar i alla trevåningshus.
- Möjlighet till anpassat boende.
- Kollektivhus och blandat åldersboende.
- Tryggt och billigt boende.

Utemiljö

För att behålla sin fysiska kraft och för att kunna fortsätta att ta del av naturen och samhällets olika aktiviteter är utemiljön viktig. Små oaser med möjligheter till rekreation och tillgänglighet till service och andra utbud lyfts ofta fram i samtalen. Att kunna röra sig säkert och känna sig trygg utomhus är ett grundläggande behov för alla. Det handlar bland annat om:

! S P R Å N G e t

- Promenadvänliga trottoarer (rullatoranpassade).
- Bra snöröjning.
- Bra gatubelysning.
- Bra ordning på vår parkmiljö.
- Patrullerande kvarterspolis.
- Måttligt med biltrafik.
- Bättre parkeringsmöjligheter så att bilarna inte blockerar trottoaren.

Service och utbud i närmiljön

Om man varit aktiv tidigare i sitt liv, så vill man gärna fortsätta att vara det även när man blir äldre. Utbudet måste dock anpassas utifrån ålderns olika förutsättningar. Det handlar bland annat om:

- Matställen som serverar husmanskost, god och billig mat med vin och alkohol.
- Kunna äta lunch i skolmatsalen.
- Flera affärer.
- Bibliotek (biblioteksbus om man bor otillgängligt eller möjlighet att låna på skolbibliotek) och Folkets hus.
- Samlingslokaler – hobbylokaler, få tillgång till skollokaler utanför undervisningstid.
- Biograf och teater.
- Dansställen (öppna samlingssalen i Dalen för musik och dans).
- Idrottshall (boule), simhall och skridskobana.
- Datorcafé (kunna surfa), support och information om internet.
- Hushållsnära tjänster (snöskottning, trädgårdsarbete, etc).
- Fixarhjälp – byta lampor, småhjälp i hemmet.
- Stimulera fler frivilliga insatser (förmedlings- och informationstjänst).

Hemtjänst

Många uttrycker också vid samtalen att det är viktigt att kunna påverka innehållet i den hemtjänst som erbjuds. Det handlar bland annat om:

- Kontinuitet av personal.
- 2 timmars hemhjälp i veckan **utan** biståndsbedömning.
- Kunna välja vem som ska utföra tjänsten och vad som ska göras inom de beviljade biståndstimmarna.
- Välja tid på dygnet när man vill ha hjälp.
- Nylagad mat som levereras varje dag.
- Möjlighet till sociala kontakter och dagliga pratstunder.

! S P R Å N G e t

Kommunikationer

Många framför även vid samtalen att en bra och väl utbyggd kollektivtrafik underlättar förutsättningarna för äldre att bibehålla sina kontakter och fortsätta att ta del av samhällets aktiviteter. Den fysiska förmågan stärks och känslan av att kunna styra och rå över sitt eget liv behålls därigenom. Det handlar bland annat om:

- Utbyggd kollektivtrafik, servicebussar utan fasta hållplatser samt servicebuss på Enskedefältet.

Hälsobefrämjande

Många uttrycker också att det är viktigt att man som individ tar ansvar för sin egen hälsa och att det handlar om aktiviteter i ett livslångt perspektiv. Att bevara hälsan och fortsätta ingå i en social gemenskap är viktiga nycklar för ett friskt och långt liv. Invånarna efterfrågar olika aktiviteter och insatser som främjar deras hälsa. Det handlar bland annat om:

- Hälsosamtal och kostråd.
- Träningshall som är anpassad utifrån de äldres förutsättningar.
- Få vara kvar på sjukhus tills man känner sig frisk.
- Tillåtas dö när man vill.

 S P R Å N G e t

ENSKEDE-ÅRSTA STADSDELSFÖRVALTNING

Adress: Box 81, 121 22 Johanneshov Besöksadress: Årstavägen 56 A

Telefon: 08-508 14 000 (vxl)

E-post: e-post@enskede-arsta.stockholm.se

www.stockholm.se/enskede-arsta